

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΓ' - φύλ. 27 * ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 22 ΤΟΥ ΤΡΥΓΗΤΗ 1915 * ΑΡΙΘΜΟΣ 572

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΟΣ. Πρόλογος στή ζωή : Β'
ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ. Ἀθηνιώτικες γραφές.
ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ. Γιὰ τὸ μέταλλο τῶν Γερμανῶν.
ΟΜΑΡ ΚΑΓΙΑΜ. Ἀπὸ τὰ «Ρουμπιαῖα».
Ο ΝΕΟΣ. Τὸ ἔπαθλο τοῦ Σταθάτου.
Δ. ΠΑΝΑΓΟΣ. Στὸ κελλί.
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ. Τὸ μεγάλο παιδί (συνέχεια).
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ.— Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ. — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΣΤΟ ΚΕΛΛΙ

(Ἐνα μικρὸ καλογερικὸ κελλί, μακρὸ, στενὸ καὶ χα-
μηλό. Ἀριστερὰ πόρτα, στὸ βάθος ἀντίκρου στὸ θεατὴ ἕνα
παράθυρο μὲ τζάμι. Ἀπ' ἔξω φαίνεται βουνὸ ἀπὸ γυμνοὺς
βράχους. Εἶναι νύχτα καὶ τὸ βουνὸ φαίνεται ἀπὸ τὸ φῶς
τοῦ φεγγαριοῦ, ποῦ πέφτει ἀπάνω στοὺς βράχους.

Στὸ κελλί δυὸ καρτέλες, ἕνα μικρὸ χαμηλὸ τραπέζι. Εἰ-
κόνη ἀγίων στοὺς τοίχους. Ἐνας χαμηλὸς κινεπὶς μὲ πα-
λαιὸ στρωσίδι).

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Ἐνας Καλόγερος. Ἄρτεμις.

(Μπαίνουν μαζί. Μπροστὰ ὁ Καλόγερος μ' ἕνα
μυροῦτζινο καντηλιέρι).

ΑΡΤΕΜΙΣ. Κι' ἔλεγα πῶς δὲ θὰ προφτάσω. Ἦλθα
χθὲς βράδυ ἀργὰ στή χώρα. Καθυστέρησε τὸ βράδι
κι' ἔμεινα κάπου ν' ἀναγκασθῶ λίγο. Μὰ φαίνεται,
πῶς δὲν ἔγινεν ἀκόμη ἡ χειροτονία.

Ο ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ. Ὅχι, ἀργεῖ. Δὲν ἐτελειώσεν ἡ
ἀκολουθία τῆς ἀγρυπνίας. Θὰ σημάνουν στὸν ἔρθρο
καὶ τότε.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Δὲν τὰ καλοξέρω. Θέλει πολλὴ ὥρα;
Ο ΚΑΛΟΓ. Σὲ καμμιάν ὥρα θ' ἀρχίσῃ.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Ὡ, τότε εἴμπαρὼ νὰ τὸν ἰδῶ μιὰ στιγμὴ
ἔδῳ.

Ο ΚΑΛΟΓ. Βέβαια καὶ θὰ χαρῆ πολὺ, πιστεύω
δὲν ἔχει κανένα δικό του σήμερα, ποῦ ἔχει τὴ χαρὰ
του. Θὰ εἴσαστε ἡ μόνη συγγενής του, κοντὰ σὲ τό-
σους ξένους. Πηγαίνω νὰ τοῦ μιλήσω.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Σ' εὐχαριστῶ πολὺ, πάτερ.

(Ὁ Καλόγερος χαιρετῇ καλογερικὰ βαδίζοντας
τὰ δυὸ χέρια σταυρωτὰ στὸ στήθος καὶ φεύγει).

ΣΚΗΝΗ ΔΥΤΕΡΗ

(Ἡ Ἄρτεμις μονάχη. Πραττει μὲ προσοχὴ τὸ κελλί.
Κάπου-κάπου χαμογελᾷ ἑλασά. Ἐπειτα κοιτάζει ἔξω τὸ
βουνό. Ἀφοῦ κοιτάξῃ ἀκριβέστερα βγάξει τὸ καπέλλο,
πιάνει ἕνα σπύργο καὶ κηδεύει τὰ φυτίλια τοῦ καντηλε-
ριοῦ ἀπὸ τὴν καῦτρα, ποῦ καίει ἀδυνατίζει τὸ φῶς.)

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

(Ἡ πόρτ' ἀνοίγει μὲ ὄρμη καὶ μπαίνει ζωηρὸς ὁ Νεάν-
δρος καὶ κλείνει τὴν πόρτα. Μὰ μόλις ἀντικρῦζει τὴν Ἄρ-
τεμι στέκεται οσοτισμένος καὶ φοβισμένος.)

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἐστὸ ἐδῶ;

ΑΡΤΕΜΙΣ. (Τὸν χαιρετῇ καλογερικὰ μὲ κάποια
εἰρωνεία) ἡ εὐχή σου, πάτερ ἄγιε.

(Ἐπειτα χαμογελᾷ, ὥστε νὰ φαίνονται τὰ λευκὰ
δόντια τῆς),

Μὲ περίμενες;

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἐστὸ ἐδῶ; τί θέλεις;

ΑΡΤΕΜΙΣ. Μπα, καλέ, μὲ φοβάσαι;

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ποιὸς σ' ἔφεραν ἐδῶ σήμερα;

ΑΡΤΕΜΙΣ. Μὰ σὺ ἐστάτισες. Μὲ κοιτάξεις σὰ νὰ
βλέπῃς φάντασμα... Ἀλήθεια, Νίκο, φοβάσαι μίπως
σοῦ κάγω κακό;

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ὡ θεὲ μου ἀκόμα...

ΑΡΤΕΜΙΣ. Ἐλα δά, καλέ. Ἀλήθεια, τρόμαξα νὰ
σ' εἴρω. Ποῦ νὰ φαντασθῶ πῶς εἶσαι κρυμμένος ἐδῶ.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Μὰ πρέπει νὰ φύγῃς, νὰ φύγῃς. Κα-
νεις δὲν ξέρει τὴν ἱστορίαν. Πρέπει νὰ φύγῃς.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Τώρα ποῦ σ' εὐρίσκω, ἄτε με νὰ χαρῶ
λίγο τὰ χρυσὰ μαλλιά σου καὶ τὰ γαλανὰ σου μάτια.
Δὲν ξέρεις πόσον ἄμορφος καλόγερος εἶσαι. Τὰ μαῦρα
ράσα κάνουν νὰ φαίνονται πιὸ ξανθὰ τὰ μαλλιά σου
καὶ πιὸ γαλανὰ τὰ μάτια σου.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. (Πάντα μὲ φόβο, μὰ περισσότερο σα-
στισιμένος. Τὴν κοιτάζει στὰ μάτια. Ἀφήνει τὴν πόρτα
καὶ πλησιάζει λίγο. Παρακαλετικὰ). Μὴ μιλήσῃς δυνατὰ.
Θὰ σ' ἀκούσουν.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Ναι, ἔχεις δίκαιον. Θὰ σοῦ μιῶ σιγαλά.
Κι' ἔτσι θὰ θυμηθοῦμε τὰ παλαιὰ μας χρόνια κάτω
ἀπ' τὴ λευκοστολισμένην ἀκακίαν τοῦ κήπου μου.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Μή μου τὰ θυμίζης. Μὰ ποιός σ' ἔφε-
ρεν ἐδῶ;

ΑΡΤΕΜΙΣ. (Χαμογεῶν με πονηρίαν). Τί σέ μέλει;
Ἡ καλή μου τύχη.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Κι' ἦλθες νὰ κάμης τί;

ΑΡΤΕΜΙΣ. (Χαϊδευτικά). Γιὰ νὰ σέ καμαρώσω διάκο.
Ὅταν σέ ἰδῶ μὲ λευκή λειτουργική στολή θὰ ζωντανέψης κάτι παλαιές εἰκόνες ποῦ παριστάνουν ἀρχαί-
ους λειτουργούς. Ἀλήθεια, γιατί σέ λένε Νεάνδρο;

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ὅταν γίνεται κανεὶς καλόγερος παίρ-
νει νέον ὄνομα, σύμβολο τῆς νέας ζωῆς.

ΑΡΤΕΜΙΣ. (Πάλιν εἰρωνικά). Προσευχήσου καὶ γιὰ
τὴν ψυχὴ μου, πάτερ Νεάνδρε. (Ἀλλάζει τόνο). Ἀλή-
θεια, τί χαρὰ ψυχῆς οἱ βράχοι ποῦ ἔχεις. πάντοτε ἀν-
τίχρου σου.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. (Ζωηρά, σὰν νὰ τοῦ ἄγγιξε κάποια
χορδὴν εὐαίσθητη). Ἄ! μὴν κοιτάξεις τώρα. Τὴν ἀνοιξή
σκεπάζονται ἀπὸ πλῆθος ἀγριοδιολέττες καὶ φαίνον-
ται τριανταφυλλένιοι καὶ σκορπίζουσι μιὰ γλυκύτατη
μυρουδιά σὰν ἐκείνη ποῦ ἀφήνει τὸ πιὸ καθάριο μέλι...

ΑΡΤΕΜΙΣ. Μὰ τὸ χειμῶνα...

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Τὸ χειμῶνα, ὅταν φυσάει ἄνεμος καὶ
χύνεται κάτω στὴ λαγαριά, ποῦ χωρίζεται τ' ἀντικρυνὸ
βουνοῦ ἀπ' τὸ δικό μας, θαρρῶ πῶς ἀκούω τρικυμι-
σμένη θάλασσα.

ΑΡΤΕΜΙΣ. (Μ' ἓνα ἐλαφρὸ χαμόγελο). Ὅστε τὸ
ράσο δὲν ἐσκότωση τὸν ποιητὴ. Ζῆλοζῶντανος ἀκόμα.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἐδῶ ξηκρόρηκα τὴν παλαιὰ μου ψυ-
χική διάθεσι. Οἱ ἔλονυχτιες, τ' ἀπόδειπνα, ὁ ὄρθρος,
ποῦ φάλλονται στὴ μισοφωτισμένην ἐκκλησία, ἔχουν
ποίησι ποῦ βρίσκει ἀντίλαλο στὰ βράθια τῆς ψυχῆς μου.
Δὲν εἶμπορεῖς νὰ φαντασθῆς πόσο μὲ συγκινεῖ ἡ γλυ-
κειὰ καμπάνα ποῦ σημαίνει τὸν ὄρθρο πολὺ πρὶν ξη-
μερώσῃ. Ἐξω στὸ μακρὸ πλακόστρωτο διάδρομο ἀκού-
ονται ἀραιά, βαρεῖα τὰ πατήματα τοῦ ἐκκλησιαρχῆ,
ποῦ ἔμπνῃ τοὺς πιὸ ῥάθυμους. Μὰ ἐγὼ πρῶτος περνῶ
τὴν εὐρύχωρη ἀύλῃ καὶ πηγαίνω στὴν ἐκκλησία.
Ἐκεῖνο τὸ ἀρρωστημένο φῶς τῶν μικρῶν κεριῶν, τὸ
μισὸ φῶς τῆς ἐκκλησίας ἔχει τόσο μυστήριον! Καὶ οἱ
φαλμοὶ μὲ τὰ παθητικὰ λόγια, ποῦ ζωγραφίζουσι τὰ
κινήματα μιᾶς ψυχῆς πονεμένης, ταιριάζουσι μὲ τὴν
ῥοα, μὲ τὸ σκοτάδι ἔξω, μὲ τὸ θαμπὸ φῶς μέσα, μὲ
τὴν καρδιά μου, ποῦ εἶναι γεμάτη πίκρα καὶ δάκρυα.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Τί ὁμορφα ποῦ τὰ λές. Τώρα κοντεύω
νὰ συγκινηθῶ κι' ἐγὼ τόσο, ποῦ νὰ θέλω νὰ γίνω
κι' ἐγὼ κλόγγρα. Μὰ μὲ τρομάζει ἡ μοναξιά. Ὡ!
πόσο θὰ ὑποφέρης.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ὅχι. Παίρνω τὰ πρόβατα καὶ τ' ἀνε-
βάζω στὸ βουνὸ πέρα καὶ γυρίζω τ' ἀπάτητα μέρη
καὶ κάποτε τὰ πρόβατα μὲ ὀδηγοῦν σὲ κάποια πηγὴν
ἀγνώριστη γιὰ μένα. Οἱ τραχιεὲς πέτρες μοῦ πληγῶ-
νουν τὰ πόδια κι' ὁ κόπος μοῦ στεγνώνει τὸ κορμί.
Μὰ ὅταν φτάσω στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ξαναίγω
πέρα τὸ πέλαγο καὶ ἡ ψυχὴ μου παίρνει φτερά.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Μὰ πάντα μοναξιά.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Καὶ τὴ ζήτησὶ ἐπίτηδες. Τὸ κλοκαῖρι
τὸ μοναστήρι μας εἶναι πολυσύχναστο. Ἔρχονται: συν-
τροφίες καὶ μένουσι λίγες μέρες καὶ φεύγουν. Μὰ ἐγὼ
τότε χάνομαι. Ὁ κοσμικὸς ἀέρας, ποῦ φέρνουν μαζί
τους, μοῦ ταράζει τὸ νοῦ καὶ μοῦ σφίγγει τὴν καρ-
διά, σχεδὸν μὲ τρομάζει. Θέλω νὰ φυλάξω τὴ γαλήνη
τῆς ψυχῆς. Ἐδῶ σιμά, ποῦ τελειώνει ἡ λαγαριά,
εἶναι δάσος ἀπὸ πεύκα πυκνὸ καὶ ἱσκιερὸ ἐκεῖ πι-
γαλινῶ.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Καὶ ὁ' ἀκουσες ἐκεῖ κάποιον ἡμέρα
ἔχ' μακρυνὴν μιὰ κιθάρα νὰ λήθῃ γλυκύτατα τραγοῦδια.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Πῶς τὸ ξέρεις;

ΑΡΤΕΜΙΣ. (Πειρακτικά). Ὅσο κι' ἂν εἶμαι ἄμαρ-
τωλὴ, ἔχω κι' ἐγὼ ἄγγελον φύλακα ποῦ μοῦ τὰ λέει.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἐνόησα. Κάποια συντροφιά Ἀθη-
ναϊκῆ, ποῦ πέρασε ἐδῶ καὶ δυὸ μῆνες, μ' ἀνακάλυψε.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Ναί. Μοῦ μίλησε γιὰ κάποιο καλόγερο
ξανθὸ μὲ μάτια γαλανά, ποῦ τὸν ἔλεγαν καμάρ: τοῦ
μοναστηριοῦ. Ἄκουσαν τὴ γλυκύτατη φωνὴ του, εἶδαν
κάτι εὐγενικὰ φροσίσματα, μὰ τοὺς πείραξεν, ὅτι ἔφυγε
χωρὶς νὰ τοὺς ζυγώσῃ, ἔπως ἔκαμν οἱ ἄλλοι τοῦ
μοναστηριοῦ. Ἀπ' τὴν περιγραφή τους ἐνόμισα πῶς
εἴσυνα σὺ καὶ δὲ γελάστηκα. Ἐκεῖνοι μοῦ εἶπαν, ὅτι
γυρίσανε μιὰ μέρα τὸ δάσος μὲ τὴν κιθάρα τους. Πι-
στεύω, θὰ θυμῆθης τις παλιές σου ἀγάπες.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ναί. Ὁ ἀέχαστος ὁ πόθος μου. Οἱ
τόνοι, ὅσους ἐδέχθηκα ἡ ψυχὴ μου μένουσι πάντα κι'
ἔταν εἶμαι μόνος βυθίζομαι σὲ μιὰν ἔκστασι, γλυκειά.
Ὅταν τὸ χειμῶνα περιζῶνει τὸ βουνὸ μιὰ πυκνὴ κατ-
χινὰ καὶ μένω κλεισμένος στὸ κελλί μου, γυρίζω τότε
ἄθελα στὰ παλιά μου. Ἔρχονται τότε οἱ τόνοι, τὰ
τραγοῦδια καὶ ναυορίζουν τὴν ψυχὴ μου, καὶ ἡ παλιὰ
ζωή μου ζωντανεύει: πάλι. Μὴ ταρχῆ μὲ βασανίζει
καὶ φεύγω ἀθώρητος στὸ βουνὸ γιὰ νὰ κουράσω τὸ
κορμί μου. Κι' ἔταν τὸ βράδυ πέφτω στὸ φτωχὸ κρεβ-
βάτι μου, μὲ φεύγει ὁ ὕπνος καὶ ὁ νοῦς μου ζητεῖ νὰ
θυμῆθῃ κάποια μελωδί' ἀγαπημένη.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Ὁ ἴδιος πάντα, ὁ ποιητής.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ὡ μοῦ θυμίζεις τὸ βιολί σου, τὸ βιολί
ποῦ μαγεύει.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Μὰ δὲ μαγεύει πλέον.

(Ὁ Νεάνδρος τὴν κοιτάζει ἐρωτηματικά).

Κάτι μεγάλο ἔχει φύγει ἀπ' τὴν ψυχὴ μου. Ὅταν μα-
ζεμένοι στὸ σκλόγι οἱ φίλοι μου ζήτουν νὰ παίξω
κάτι, ἔνα πάγωμα μοῦ νεκρώνει τὰ χέρια. Αἰσθάνομαι
πῶς ἡ ψυχὴ μου κάποιον ζητεῖ. Δὲν εἶτάνε τὸ δοξάρι
μου ποῦ βγαζε τοὺς τόνους ἀπ' τὴς χορδές τοῦ βιολιοῦ.
Ἀπλωτέρα κι' ἀπ' τὸ δοξάρι μου χάιδευσαν τὴς χορ-
δές κάποια μάτια γαλανά. Κάποια καρδιά, ποῦ μὲ
πονοῦσε, κάποια χεῖλι ἀλίκη ἀπὸ τὸν πόνον ψιθύριζαν
στὴν ψυχὴ μου λόγια μεθυμένα. Ἐκεῖνα λαχταροῦ-
σαν ἡ ψυχὴ μου νὰ τὰ ξαναπῆ μὲ τὸ βιολί πιὸ αὐλά...
Μὰ, ὦ πόνος, ἐκεῖνος.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. (κάθεται στὸν καναπέ σὰν κουρα-

σμένος) οὗτος μὲν ἐξέλιπε τῆς συγγενείας αὐτοῦ καὶ πρὸς τάφον ἐπιείγεται.

ARTEMIS. Καὶ ὅμως ἡ ζῶὴ μιλεῖ παντοῦ μὲ ἔλα τῆς τὰ κάλλη. Κι' ἐδῶ ἀκόμη τριγύρω καὶ τὰ δένδρα καὶ τὰ λουλοῦδια καὶ τὰ νερά, ποῦ, ὅταν ἀνέβαινα, εἶδα ν' ἀσπρίζουν τὰ χαλκίκα τοῦ δρόμου, καὶ τὰ πουλιά καὶ τ' ἀγέρι, ποῦ χαίδευε σιγαλὰ τὴ γλῶσση, ἔλα τὴ ζῶὴ τραγουδοῦν.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἔτσι κι' ἐγὼ θέλω νὰ ζῶ σὰν κάτι τῆς φύσεως χωρὶς σκέψη, χωρὶς νόηση.

ARTEMIS. Μὰ κάποια κλαίει γιὰ σένα. ὦ, Νίκο, δὲ ζῶ παρὰ γιὰ σένα. Μέσα στὴν πολυθρόνη ζῶ μὲ ἓνα μεγάλο πόθο εἶχα, νὰ σ' ἀνταμῶτω πάλι, νὰ καθήσω κοντὰ σου.

(σηκώνεται καὶ κάθεται στὸν καναπέ, κοντὰ στὸ Νέανδρο).

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. (ἀποτραβιέται λίγο) Μὰ πρέπει νὰ φύγῃς, νὰ φύγῃς. Μέσα μου ἔχω ταραχὴ καὶ φόβο, ποῦ δὲν εἰμπορῶ νὰ τόνε εἰπῶ.

ARTEMIS. Ἄ! δὲν εἶναι φόβος, τὸ αἰσθάνομαι. Κρύβεις μέσα σου ἀκόμη τὴν ἀγάπη σου γιὰ μένα. Τὸ ράσο σου σὲ κάνει νὰ φοβάσαι τὸ αἰσθημα ποῦ ἀναδύεται ἀκράτητο. Αὐτὸ τὸ σκοτεινὸ κελλὶ σφίγγει τὴν καρδιά σου ποῦ ξεχειλίζει.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. ὦ, μὴ μοῦ μιλήσῃς πλέον. Μὲ φοβίζουν τὰ λόγια σου. Φύγε, λυπήσου με.

ARTEMIS. (τοῦ πιάνει τὰ χέρια) Τὰ χέρια σου ἔμειναν εὐγενικά, τόσο εὐγενικά.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἄσε με, μὴ μὲ σπρώχνῃς σὲ καινούργιο κρίμα.

ARTEMIS. Ἡ ἀγάπη σου εἶναι γιὰ μένα ἀγία, ποῦ ὕψηλό μυστήριό κι' ἀπὸ...

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἄ! τὰ λόγια σου! μὲ λυώνουν τὰ λόγια σου. Μὰ πρέπει νὰ φύγῃς.

ARTEMIS. Μὰ στιγμὴ μονάχα. Θέλω ἐδῶ κοντὰ σου νὰ νοιώσω τὴν ἀναπνοή σου νὰ μοῦ χαϊδεύῃ τὸ πρόσωπο, θέλω τὴ θερμὴ σου, θέλω νὰ δῶσω στὴν ψυχὴ μου τ' ὄνειρο ποῦ ἔχασεν. Ἔσχισα βουνὰ καὶ θάλασσες νὰ σ' εὔρω. Μέσα μου γιγαντώνεται ὁ πόθος, ἡ λαχτάρα γιὰ τὰ μάτια σου, γιὰ τὰ χεῖλιά σου, γιὰ τὴν ἀγκαλιά σου. Μὰ στιγμὴ ἀγάπης ὑστερινῆς κι' ἄς κλείσω τὰ μάτια μου στὸ παντοτεινὸ σκοτάδι, μὰ σιμά σου.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. (σὰν παρλυμένος) Φλόγα ποῦ καίει τὴν καρδιά μου.

ARTEMIS. (μὲ ὀρμὴ τὸν ἀγκαλιάζει καὶ τὸν φιλεῖ) Ἄς φύγομε στὴ μεγάλη ζῶὴ πέρα.

(Ὁ Νέανδρος τὴν φιλεῖ χωρὶς νὰ μιλή. Μένουν ἀγκαλιασμένοι ὑστερα ἀπὸ λίγες στιγμὲς ἀκούγεται ἀπ' τ' ἀριστερὰ σὰν ἀπὸ κάποια ἀπόσταση φωνὴ ψάλλει ἀργή, συρτή, σὰν κουρασμένη ἀλλὰ γλυκύτετη καὶ σὲ ὑψηλὸ τόνο. Ψάλλει σὲ ἦχο τέταρτο χρωματικό.

«Ἐκ νεότητός μου πολλὰ πολεμῆ με πάθη, ἀλλ' αὐτὸς ἀντιλαβοῦ καὶ σῶσον, Σωτήρ μου».

Ὁ Νέανδρος γυρίζει ξαφνικὰ τὸ πρόσωπο πρὸς τὴν

πόρτα, ἀγκαλιασμένος πάντοτε. Ἡ ὄψη του ἀναμμένη. Δείχνει βαθειὰ συγκίνηση, ἔπειτα προσπαθεῖ νὰ ξεφύγῃ τ' ἀγκαλισμα.

Ἐνῶ τὸ τροπάρει εἶναι στὸ τέλος ἀκούγεται χτύπος δυνατὸς στὴν πόρτα καὶ μιὰ φωνὴ «Νέανδρε». Εὐθύς ἀνοίγει μὲ ὀρμὴ ἢ πόρτα καὶ μπαίνει ὁ ἠγούμενος).

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

(Ὁ ἠγούμενος εἶναι γέρος ἀσπρομάλλης. Τὸ πρόσωπό του δείχνει γλυκύτητα καὶ καλωσύνη. Μόλις μπαίνει, κάνει κάποιο κίνημα πρὸς τὰ ὀπίσω, κοιτάζει φοβισμένος ἔξω. κλείνει τὴν πόρτα εὐθύς, προχωρεῖ ἓνα βῆμα καὶ μὲ φωνὴ χαμηλὴ).

ἠΓΟΥΜΕΝΟΣ. Νέανδρε! ὦ, τέκνον μου.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. (ἀποχωρίζεται μὲ δύναμη ἀπὸ τὴν Ἄρτεμι καὶ τρέχει καὶ γονατίζει ἔμπρὸς στὸν ἠγούμενο) Σῶσέ με, γέροντά μου, σῶσέ με.

ἠΓΟΥΜΕΝΟΣ. Νέανδρε, πῶς σ' εὐρίσκω στὴν ἱερῶτερη στιγμὴ τοῦ βίου σου;

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Ἐκείνη πάλι, ἡ μάγισσα, ποῦ ἐνίκησε τὰ νιάτα μου, ποῦ ἔκαμε κουρέλια τὴν ψυχὴ μου.

ἠΓΟΥΜΕΝΟΣ. (γυρίζει πρὸς τὴν Ἄρτεμι μὲ κάποιο φόβο) Κυρία!

ARTEMIS. (ὀρθια πλέον. Σχεδὸν ἠσυχη) ὦ! τίποτε, γέροντα, παλαιὰ ἱστορία. Μὴ παραξενεύεσθε, ἠγούμενε. Τὸ τέκνον σας εἶναι παλαιός μου φίλος κι' ἦλθε νὰ τὸν εὔρω.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. (γονατιστὸς ἀκόμη, χωρὶς νὰ στρέψῃ τὸ πρόσωπό του, ἀπλώνει τὸ χεῖρ του πρὸς αὐτήν) Μή!

ARTEMIS. Εἶναι δικός μου, γέροντα. Δὲν εἰξεύρω, ἂν σας ἔδωκεν ἔρκο γιὰ τὴ νέα του ζωὴ, μὰ ὁ ἔρκος του σ' ἐμένα εἶναι παλαιότερος.

ἠΓΟΥΜΕΝΟΣ. (στὸ Νέανδρο, μὲ ἐπιβλητικὸ τόνο) Σήκω ἐπάνω.

(Ὁ Νέανδρος σηκώνεται)

ἠΓΟΥΜΕΝΟΣ. (μὲ αὐστηρότητα) Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἔμπρὸς, πρὶν ἐνδοθῆς τὸ ἀγγελικὸ σχῆμα, ἐξωμολογήθῃς τὴν περασμένη σου ζωὴ. Μὰ, βλέπω τώρα, ἔκρυψες κάτι μεγάλο στὴς ψυχῆς τὰ βῆθη.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Συχώρεσέ με, γέροντά μου. Ἐνόμισα πῶς θὰ ξεφύγω κλεισμένος στὸ μοναστήρι. Ἐπίστευσα πῶς τὰ δάκρυα θὰ ξεπλύνουν τὸ κρίμα μου. Μὰ μὲ ἀκολουθεῖ παντοῦ ἡ ἁμαρτία.

ἠΓΟΥΜΕΝΟΣ. Ἐκρυψες τὴν ἁμαρτία σου κι' αὐτὴ σὲ βραχνίζει.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. ὦ! ναί. Πάντα φοβάμαι, πάντα τρέμω. Κάτι πάντοτε κρατεῖ τὴν κάθε μου ὀρμὴ, τὰ λόγια μου, τὰ ἔργα μου καὶ τὰ φερσίματά μου. Ὅταν ἦλθε ἐδῶ καὶ τρία χρόνια κι' ἐγονάτισα ἔμπρὸς σου κι' ἔμπρὸς στὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ἀποφασισμένος εἶμωνα νὰ εἰπῶ τὴν ὄλη μου ζωὴ. Μὰ σὰν κάποιος νὰ μ' ἐκράτησε, σταμάτησα κι' ὅταν ἐσὺ μ' ἐδέχθῃς τέκνο σου πιστό, χαρὰ ἐγεννήθη μὲς στὰ στήθη μου. Μὰ τὸ βράδυ μέσα στὸ κελλί, ὅταν ἦλθε στὸ νοῦ μου τὸ μεγάλο

κρίμα μου, δλη τή νύχτα γονατιστός ἔχουσα ποτάμι δάκρυα. Μά τώρα πιά δὲ θά κρυφτώ. Θά εἰπῶ ἐμπρός σου κι' ἐμπρός σ' ἐκείνη ποῦ μ' ἐγνώρισε καὶ μ' ἐνίκησε στὸ πρῶτο τῆς ζωῆς μου ἀνθίσμα, θά εἰπῶ τὸ κρίμα μου.

Εἶμουναι παιδί μονάκριβο, μοσχαναθρεμμένος γιὸς χήρας· ὁ πατέρας μου παλιὸς καπετάνιος, εἶχε ζήσει βίον ἄσωτο. Μά ἡ μητέρα μου εἶτανε γυναίκα ἄγια. Μ' ἀνάθρεψε μὲ περισσὴ φροντίδα καὶ ἀγάπη. Τὴν καρδιά μου τὴν ἔτρεφε μὲ τὰ πιὸ διαλεχτὰ βιβλία. Μ' ἔφερε στὴν Ἀθήνα νὰ σπουδάσω. Μὲ ὠνειρεύθη διαλεχτὸ στὰ γράμματα καὶ πρῶτο στὴ σπουδῆ. Κι' εἶμουναι τὸ καμάρι τῶν δασκάλων μου. Μά κάποτε στὸ δρόμο μου ἀντάμωσα ἐκείνη.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Στὴν πόρτα μου ἴλθες καὶ μὲ δάκρυα..

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. ὦ! ναί. Τίποτα δὲν ξεχνῶ. Σὲ μίαι συναυλία ἐπῆγα ν' ἀκούσω τὴν ξακουσμένη τεχνίτρια ποῦ μάγευε μὲ τὸ βιολί τῆς. Μ' ἐμάγεψεν, ὅπως κανένας ἄλλον. Ὅλοι τῆς ἐπρόσφεραν μπουκέτα ἐκείνη τῆ βραδυά, κι' ἐγὼ μεθυσμένος ἀπ' τοὺς τόνους τοῦ βιολιού, τῆς ἐφίλησα τὰ χέρια καὶ τῆς ἐζήτησα νὰ μὲ δεχθῆ στὸ σπίτι τῆς.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Κι' ἴλθες μὲ μιὰ ἀγκαλιὰ τριαντάφυλλ' ἀπριλιάτικα, ἔτσι λυτά. Καὶ τὰ ἐσκόρπισες στὰ πόδια μου, ἔλα πορφυρᾶ, καὶ μοῦ εἶπες: Καὶ τὸ αἷμα μου θά ἔχουνα ἔτσι γιὰ τὴν ἀγάπη σου.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Καὶ σὺ μοῦ χαμογέλασες καὶ τὸ χαμόγελό σου ἐνόμισα πῶς μοῦ ἀνοῖξε τὸν παράδεισο.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Σοῦ εἶπα ὅμως: ἡ ἀγάπη μου εἶναι μεγάλη καὶ συντριβεῖ. Καὶ σὺ μοῦ ἀπεκρίθης: καὶ τὸ αἷμα μου. Κι' ἐσκόρπισες στὰ πόδια μου κάθε πρῶτ', μοῦ ἐσκόρπισες τριαντάφυλλα πορφυρᾶ σὰν αἷμα, σὰ φωτιά.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. ὦ! γέροντά μου. Μεθυσμένος εἶμουν κι' ἐλησιμόνησα τὰ πάντα μου. Κι' ὅσες φορές ζήτησα τὴν ἀγάπη τῆς, ἐκείνη πάντοτε κάτι πιὸ μεγάλο ἀπαιτοῦσε.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Τί σ' ἐμένα τὰ λουλούδια καὶ τὰ δάκρυα. Βωμὸς ἡ ἀγάπη μου καὶ ἡ θυσία νόμος τῆς.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. ὦ! πῶς ἔλυωνεν ἡ μάγνα μου. Κάθε φορὰ ποῦ ἐπάλευα μὲ παρακάλια νὰ πάρω ἀπ' τὴ μικρὴ περιουσία μας γιὰ νὰ ρίχνω στὰ πόδια τῆς, γιὰ νὰ κερδίω τὰ φιλιὰ τῆς καὶ τὰ χάδιὰ τῆς, ἡ μάγνα μου ἀνευρη μ' ἐκοίταζε μὲ δάκρυα στὰ μάτια. Μά ἐγὼ δὲν ἔβλεπα. Νύχτα βαθεῖα ἐγύριζα στὸ σπίτι κι' ἡ μάγνα μου μ' ἐκαρτεροῦσεν ἄγρυπνη. Μοῦ θύμιζε μὲ φαρμακωμένα λόγια τὰ βόσκηνα ποῦ πέρασε μὲ τὸν πατέρα μου, μοῦ ἱστοροῦσε τοὺς πόθους καὶ τὰ ὄνειρα ποῦ ἐπλάθε γιὰ μένα. Κι' ἐγὼ ἐπεφτα στὰ πόδια τῆς κι' ἔκλαιγα. Μά τὸ πρῶτ' ἀπάλι σ' αὐτὴν ὁ δρόμος μου. Κι' ἐκείνη πάντ' ἀχώρταστη. Κι' ἔταν μ' ἔβλεπε διασταχτικό, ἀρχίζε μὲ τὸ βιολί τὰ μάγια τῆς, τὰ μάγια...

ΑΡΤΕΜΙΣ. Ἐδιάβαζα στὴν ψυχὴ σου τοὺς πιὸ κρυφοὺς, μυστικούς σου λογισμούς. Κι' ἐκείνους τὸ βιολί μου σοῦ ξανάλεγε. Ἡ σκέψη σου, κρυμμένη στ' ἄδυστα

τοῦ νοῦ σου, αὐτὴ σ' ἐμάγευε κι' ὄχι τοῦ βιολιού μου οἱ χορδὲς καὶ τὸ δοῦξάρι. Ἦθελα νὰ σοῦ φανερώσω τὴν ψυχὴ σου, γιὰ νὰ σὲ φέρω στὴν ὑπέρτατη, θυσία γιὰ τὴν ἀγάπη μου. Ἦ ἐμένα ἡ τὴ μάγνα σου.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. Μιὰ μέρα — εἶχαν περάσει τρία χρόνια — ἡ μάγνα μου μ' ἔνα πικρὸ χαμόγελο μοῦ φανέρωσεν, ὅτι τὸ βιόξ μας εἶχε γίνει καπνὸς καὶ ἀέρας. Μά ἐκείνη τὴν ἡμέρα τὰ νεῦρα μου τ' ἀρρωστικμένα ἐτάραζαν τὸ κορμί μου ἐλόκληρο· ὁ νοῦς μου δὲν ἐδοῦλευε. Κάποια καταχνιὰ τὸν εἶχε θολώσει. Ἐζήτησ' ἀπ' τὴ μάγνα μου κάποια παλιὰ χρυσοῦν εἰκόνα, στολίδι τοῦ σπιτιού μας καὶ κειμήλιο. Ἦ μάγνα μου ἀγρίεψε. Μοῦ εἶπε πῶς κάλλιο ἔχει ν' ἀποθάνῃ. Ἐμένα μ' ἔπιασε πείσμα καὶ μανία. Ἐχύθηκα κι' ἀρπαξα τὴν εἰκόνα κι' ἔτρεξα νὰ φύγω. Μά κι' ἡ μάγνα μου ἐχύθη καὶ μοῦ ἔκλεισε τὴν πόρτα. Ἐπάλεψα, τὴν ἐσπρωξα, ἀνοῖξα τὴν πόρτα κι' ἔφυγα κρύδοντας στὸν κόρφο μου τὴ χρυσοῦν εἰκόνα. Ἔϊτανε ξημερώματα. Τὸ πρῶτὸ παγωμένο ἀέρι ἀρχισε νὰ μοῦ σβύνη τὴ θερμῆ. Ἐθάδιζα γοργᾶ, μὰ δὲν εἴξευρα ποῦ πηγαίνω. Περνοῦσ' ἀπὸ μιὰν ἐκκλησία καὶ φωνὴ ψάλτη μ' ἐσταμάτησεν. Ἐφέλγε τὸ ἴδιο τὸ τροπάρι ποῦ τώρα μόλις ἄκουσα. Ἦ φωνὴ σὰν πονεμένη μιλοῦσε στὴν ψυχὴ μου. Μὲ πῆραν τὰ δάκρυα, ὁ νοῦς μου ἀρχισε νὰ ξεστέρωνῃ. Μὲ βήμα ἀργό, διασταχτικό ἐγύρισα στὸ σπίτι. (Μὲ φωνὴ πικρὴ). Ὅταν ἔφτασα βρήκα τὴ μάγνα μου πεθαμένη. Τὴν ἔθαψα κι' ἔφυγ' ἀπ' τὴν Ἀθήνα ὁ πόθος μου εἶταν ἀφθαστος. Ἦ ταραχὴ μου κι' ὁ πόθος τῆς γαλήνης μ' ἐφέρανε στὸ μοναστήρι σου. Μά τὸ κρίμα μου πάντα ἐμπρός μου.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Κι' ἐγὼ ἔκλαιγα μὲ πείσμα πῶς νικήθηκα. Πάντοτε σ' ἐζήτησα, τὰ σημάδια σου ἐγύρευα νὰ εἶρω κι' ἔταν μοῦ ἐμύνησαν ὅτι εἶσαι ἐδῶ, πόθος ἐτράνωσε στὰ στήθη μου νὰ ἔλθω καὶ ἀπάλι νὰ παλέψω τὸν ὕστατο καὶ πιὸ μεγάλο ἀγῶνα. Τὴν ὕστερη, στιγμὴ ποῦ εἶσουν ἔτοιμος γιὰ τὴ νέα σου ζωὴ, ἦθελα νὰ σὲ πάρω ἀπάλι καὶ νὰ φύγω μαζί σου νικήτρια μὲ τῆς ἀγάπης μου τὴ δύναμη. Καὶ δὲ λαθεύτηκα. Σ' ἐκράτησα στὴν ἀγκαλιὰ μου καὶ σ' ἔκαμα δικό μου ἀπάλι.

ΝΕΑΝΔΡΟΣ. ὦ, λυπήσου με. Ἦ ἀρρωστή, ψυχὴ μου ποθεῖ τὴ γαλήνη. Κι' ἐπειτα τρέμω τὸ θόρυβο, τὸ σκάνδαλο ποῦ θά ὑψωθῆ τριγύρω μου. Γιὰ ἰδέξ. Καρᾶζει μιὰ γλυκύτατη αὐγὴ. ὦ, θέλω τὸ φῶς τῆς νὰ φωτίσῃ τῆς ψυχῆς μου τὸ σκοτάδι. ὦ, γέροντά μου, σῶσε με.

ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ. (εἶναι ὠχρός. Μένει συλλογισμένος καὶ κοιτάζει μὲ συμπάθεια τὸ Νεάνδρο. Ἔπειτα στὴν Ἄρτεμι) Τέκνον μου, μὴ ζητῆς ν' ἀποσυνηριεῖς ψυχὴν συντετριμμένην πλέον. Μνήσθητι, ἔτι καὶ σὺ ψυχὴν μέλλεις νὰ παραδώσῃ, ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.

ΑΡΤΕΜΙΣ. Ἦ δύναμή μου ἐνίκησεν. Ἦ ἀγάπη μου ἔλαβε τὴ θυσία ποῦ τῆς ἔπρεπε. Καὶ τώρα, ὅπως οἱ ἄλλοι ποῦ ἔρχονται στὸ μοναστήρι σου φέρουν τὰ μύρα καὶ δῶρα, θέλω κι' ἐγὼ ν' ἀφίσω εἰς τὰ τίμια χέρια σου, ἅγιε ἡγούμενε, κάποιο ἀφιέρωμα πολῦτιμο, τὴν πονεμένη ψυχὴ τοῦ φίλου μου.

(Φορεῖ τὸ καπέλλο της. Ὁ Νεάνδρος ἔχει γείρει στυλούς ὤμους τοῦ ἡγουμένου).

ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ. Εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος ἐπὶ σέ.

ARTEMIS. Τραδῶ τὸ δρόμο μου στὴ μεγάλη πολιτεία. Κανένα δὲν καλῶ στὸ πέρασμά μου. Μά, ἀλλοίμονο σ' ἐκείνονε ποῦ εἶν' ἀδύνατος.

(Φεύγει)

ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ. (στὸ Νεάνδρο) Γονάτισε ἐμπρὸς στὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ λέγε τὸν ψαλμὸν τῆς μετανοίας τοῦ Δαυῖδ.

Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου.

(Ὁ Νεάνδρος γονατίζει σὺβόντας τὸ κεφάλι πρὸς τὴ γῆ. Ὁ ἡγούμενος σηκώνει τὰ μάτια του στὸν οὐρανόν).

Υδρα 1915

A. A. ΠΑΝΑΓΟΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΑΛΛΙΟ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Στὴν Ἑλλάδα ὅλα τὰ πράγματα γίνονται γιὰ ἐπίδειξη. Ἀπὸ τὴν τέτοια μοῖρα δὲν μπορούσαν βέβαια νὰ ξεφύγουν καὶ τὰ γράμματα. Τῆ στιγμῇ ποῦ τὸ Κράτος θέλησε νὰ δεῖξῃ πὼς προσέχει τὴ νέα φιλολογία καὶ τὴν τιμὰ, τὴν ἴδια στιγμῇ τῆς ἀνοίγει τὸ λάκκο.

Δημοσιεύθηκε τίς μέρες τοῦτες Βασιλικὸ Διάταγμα γιὰ τὴν Ἐπιτροπὴ ποῦ θὰ κρίνῃ τὰ φιλολογικὰ ἔργα καὶ θ' ἀποφασίσῃ σὲ ποιὸν ἀξίζει τὸ χρυσοῦ μέταλλο. Ὁ Ἄννινος, ὁ Σουρῆς, ὁ Προβελέγγιος, ὁ Βλάχος, ὁ Χατζηδάκης, ὁ Σακελλαρόπουλος καὶ ὁ Ἀντρεάδης ἀποτελοῦνε τὴν ἐπιτροπὴ. Ποῖός ἀπὸ οὓτους ἔχει πάρει μυρουδιά ἀπὸ ἀληθινὴ τέχνη; Ποῖός μπορεῖ μὲ τὴν ἀπαραίτητη ἀμεροληψία ποῦ φέρνει ἡ βαθιὰ συναισθησι τοῦ ἔργου, ἡ ἐπίγνωσι, ἡ μελέτη, ἡ εἰδικότητι νὰ δώσῃ γνώμη μὲ βεβαιότητα γιὰ τὴ σημερινὴ μας λογοτεχνία; Ὁ Ἄννινος; ἄνθρωπος ποῦ τὸ φιλολογικὸ του ἄπαιτο εἶναι λευκό, μ' ἓνα μυρῶδι: τὰ «Παναθήναια». Ὁ Σουρῆς; φάμπρικκ στίχων γιὰ εὐκόλο ξεπούλημα καὶ μὲ ὀλιγα νοθεμένα. Ὁ Προβελέγγιος; ὁ ἀθῶος ποιητῆς καὶ ὁ ἄκακος ἄνθρωπος ποῦ δὲν μπόρεσε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἐποχὴ του. Ὁ Βλάχος; ὁ μέτριος καὶ συντηρητικὸς λόγιος περασμένου καιροῦ, μὲ δουλεῖα δίχως πνοή, ζῶης, ἄξιος μὲ κάθε συγκριτάκι μόνο γιὰ σεδακισμό. Ὁ Χατζηδάκης; ὁ γλωσσολόγος μὲ θεωρία, μὰ μὲ πράξη καὶ φωνή, προκατάληψι καὶ μίτος. Πάθος καὶ λύσσα, ταπεινὸς πολεμιστῆς τῆς νέας μας φιλολογίας, ἀπ' ὅπου ξεπήδησε ἡ γλωσσικὴ ἀναγέννησι. Ὁ Σακελλαρόπουλος; Ἀτίνος κλασσικοθρεμένος, μὲ ἀδιαφορία γνωστή, ποῦ τοῦ κατάντησαν βιομηχανικὸ ἐπάγγελμα οἱ κρίσεις καὶ οἱ ἐπιτροπές. Ὁ Ἀντρεάδης; νομικὸς, καθηγητῆς τῆς Δημοσιονομίας ποῦ τὸ μόνο του φιλολογικὸ δί-

πλωμα εἶνε ἡ συγγενεία του μὲ τὸ Ροῦδη, εἰδικὸς μὰ καὶ ἐγκυκλοπαιδικὸς, καθαρευσιάνος μὰ καὶ δημοτικιστῆς, ἐπιστήμονας μὰ καὶ πολιτικὸς, συντηρητικὸς μὰ καὶ ριζοσπάστης.

Ἢ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, ὅσο παράξενα κι ἂν εἶναι, θὰ συνεργαστοῦνε καὶ θὰ βρεθοῦνε σύμφωνα. Κ' ἡ συμφωνία τους θὰ εἶναι τὸ χαντάκιμα, ὅχι τῆς ρωμαϊκῆς φιλολογικῆς τέχνης, γιὰτι αὐτὴ ζῆ καὶ ὑπάρχει. ἐκεῖ ποῦ δὲν μπορούνε νὰ τῆ φτάσουν οἱ ἡθικὸὶ κατατρεμοί, μὰ τοῦ θεσμοῦ ποῦ ὕψωσε τὸ Κράτος, ἡ ἑλληνικὴ Πατρίδα, γιὰ νὰ τιμῆσῃ καὶ ν' ἀνεβάσῃ τὸ Πνεῦμα στὴ θέση ποῦ τοῦ ἀξίζει. Τὸ μέταλλο θὰ καταντήσῃ ὅ,τι καὶ τὸ δαφνοκότσανο τοῦ μακκρίτη Λασάνειου καὶ Παντελίδειου ἀγῶνα, καὶ εὐτυχισμένος θὰ λογιέται ὁ ποιητῆς καὶ ὁ συγγραφέας ποῦ θὰ στέκεται μακριὰ του.

Μὲ τέτοιο πνεῦμα, ὑποθέτομε κρίνοντας τὰ πράγματα, ἀρνῆθηκε ὁ ποιητῆς Παλαμᾶς, — ὅσο κι' ἂν τὸ δικαιολόγησε ἀπὸ λόγους ὑγείας — νὰ πάῃ νὰ καθίσῃ σὲ τέτοια ἐπιτροπὴ. Ὁ Παλαμᾶς τί θὰ εἶτανε κεῖ μέσα; Μειοψηφία. Μὰ ποιά σημασία ἔχει ἡ μειοψηφία σὲ τέτοιαις λογίς δουλειές; Ἡ ὑπογραφή του, τὸνομά του θὰ φερνόντανε κάτω ἀπὸ ἀνάξιες κρίσεις καὶ ἀπόφασις. Αὐτὸς ποῦ εἶδειξε τὸ δρόμο μιᾶς ἀληθινῆς ἀναγέννησις στὰ νέα μας γράμματα, ποῦ βγήκε θαρρετὰ καὶ κονταροχτυπήθηκε γιὰ τὰ δίκια τοῦ δημοτικισμοῦ, ποῦ κράτησε ἀψηφὰ τὴ σημαία τῆς δικίας — ὅσο καὶ κκιὰ φορὰ μ' ἐπιείκεια — κρίσις, ποῦ ἀγκάλιασε τοὺς νέους, τοὺς γαλούχησε καὶ τοὺς ὠδήγησε, μὲ συγκριτάκι, μὲ πόνο, μὲ στοργὴ καὶ ἀγάπη, ποτὲς βέβαια δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ ἀκόλουθος Σουρῆδων καὶ Χατζηδάκιδων, ποῦ σχηματίζουνε τίς γνώμες τους ἀπὸ τίς ρεκλάμες τῆς δημοσιογραφίας καὶ ἀπὸ τὸ θόρυθο τῶν ἐπιτήδειων καὶ τῶν παντογνώστηδων.

Στοχαζόμεστε πὼς τὸ μέταλλο τῶν «γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν» ἔπρεπε νὰ μὴν πέσῃ σὲ γερωντικὰ χέρια καὶ νὰ μὴν κρεμαστῆ σὲ γερωντικὰ στῆθια. Ἄν ὁ προορισμὸς του εἶτανε νὰ βοηθήσῃ, νὰ σπρώξῃ, νὰ ἐμψυχώσῃ τὴν ἀγάπη, τὴ δουλειὰ καὶ τὴν καλλιέργεια στὶς κλιῆς τέχνες, δίκιο, σωστὸ καὶ λογικὸ ἔστανε νὰ δίνεται τὸ βραβεῖο στοὺς νέους λογογράφους καὶ τεχνίτες, αὐτοὺς ποῦ σήμερα μὲ τὴν πέννα, τὸ σμιλὰρι καὶ τὸ πινέλο ἀγωνίζονται νὰ δημιουργήσουνε, νὰ πλάσουνε, καὶ σπαταλοῦνε τὴ ζωὴ τους καὶ τὰ νιάτα τους γιὰ νὰ φτάσουν ἰδανικὰ μεγάλια καὶ ἀψηφὰ. σύμφωνα μὲ τίς ἀπαιτήσεις τοῦ συγκαιρινοῦ μας πνευματικοῦ πολιτισμοῦ. Τότε θὰ εἶτανε ἀληθινὸς καὶ ζωντανὸς ὁ ἀγῶνας. Τότε θὰ εἶχε ψυχὴ, λαύρα, διαφέρο καὶ ἀποτέλεσμα. Ἐνῶ τώρα; Περιμένει καθένος τὰ γερωντικὰ του καὶ τὴν ἀρχαιότητά του, σὰν ἀξιοματικὸς γραμμένος στὴν ἐπετηρίδα μὲ τὴ σειρά, νὰ πάρῃ τὸ χρυσοῦ γαλόνι τῆς φιλολογικῆς του ἀποστρατείας.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ